

LATVIJAS REPUBLIKAS VESELĪBAS MINISTRIJA

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTS

Laktas iela 8, Rīga, LV-1013 • Tālr.67337000 • Fakss 67709176 • e-pasts: nmpd@nmpd.gov.lv

Rīgā

24.04.2015 . Nr. 1-9/609

Uz 2015.gada 21.aprīļa vēstuli Nr. 233.9/18-78-12/15

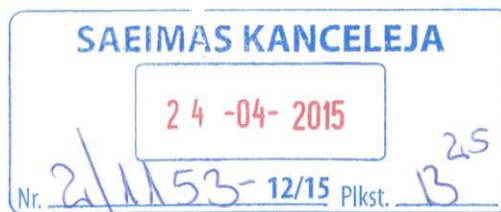
Latvijas Republikas Saeimai,
Parlamentārās izmeklēšanas komisijas
priekšsēdētāja biedrei R. Ločmelei- Luņovai

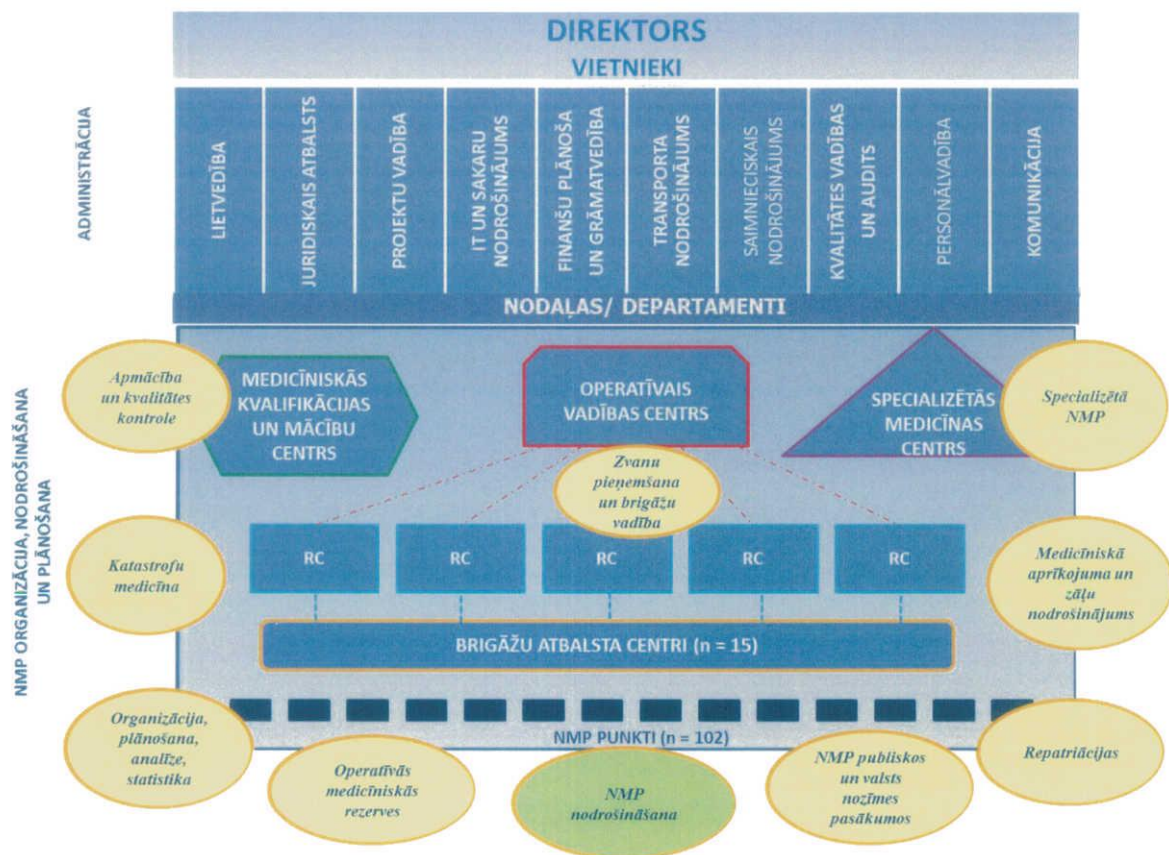
Par dalību sēdē un atbilžu sniegšanu
uz parlamentārās izmeklēšanas
komisijas jautājumiem

1. Atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas vēstulē norādītajam, Neatliekamās medicīniskās palīdzības (turpmāk tekstā –NMP) dienests sniedz rakstisku informāciju: NMP dienesta kapacitāte nodrošināt NMP ārkārtas situācijās.

NMP dienests ir veselības ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras mērķis ir īstenot vienotu valsts politiku neatliekamās medicīniskās palīdzības un katastrofu medicīnas jomā. NMP dienesta darbību reglamentē Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1480 "Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta nolikums" un vairāki citi Ministru kabineta noteikumi un likumi.

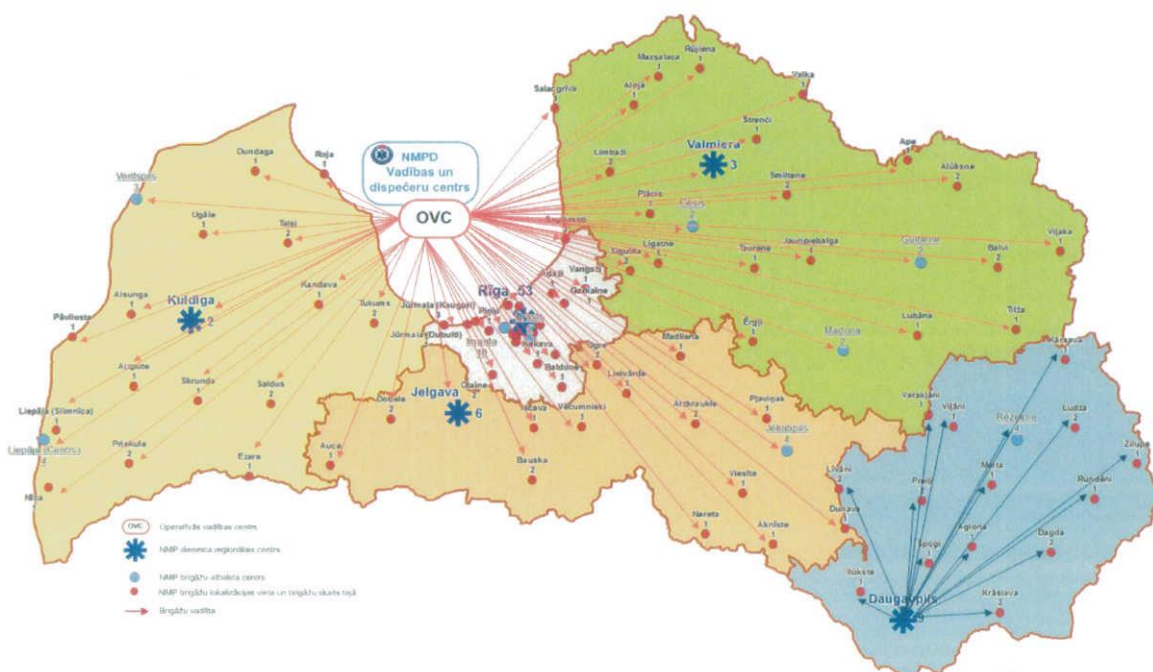
NMP dienesta reaģēšanu Ārkārtas situācijās (turpmāk – ĀS) nosaka vairāki ārējie normatīvie akti (skat. 1.pielikumu) un NMP dienesta Kvalitātes vadības sistēmas iekšējie normatīvie akti. ĀS un gadījumos, kuros ir apdraudēta NMP dienesta darbības nepārtrauktības nodrošināšana, ĀS vadība un NMP dienesta struktūrvienību darba organizēšana notiek atbilstoši NMP dienesta izstrādātajam Ārkārtas situāciju vadības plānam (turpmāk - ĀS vadības plāns) un NMP dienesta kārībām.

1.attēls.NMP dienesta administratīvi –funkcionālā struktūrshēma

NMP dienesta struktūru (skat.1.attēls) veido Vadības centrs, Specializētās medicīnas centrs (turpmāk - SMC), Operatīvās vadības centrs (turpmāk - OVC), Medicīniskās kvalifikācijas un mācību centrs, Katastrofu medicīnas centrs un Rīgas, Vidzemes, Latgales, Zemgales un Kurzemes Reģionālie centri. NMP dienests ģeogrāfiski izvietots visā valsts teritorijā (skat.2.attēls).

2.attēls. NMP dienesta struktūrvienību un brigāžu izvietojums

NMP pakalpojumus ikdienā (uz līnijas) nodrošina vidēji 173,3 (maksimāli 193) NMP brigādes, kuras izvietotas 102 lokalizācijas vietās. NMP dienestā uz 2015. gada 1. janvāri NMP nodrošināja kopā 2437 darbinieki.

NMP brigāžu darbības vadību ikdienā un ĀS valsts teritorijā nodrošina OVC. Vienotu NMP izsaukumu pieņemšanu un NMP brigāžu vadību nodrošina (skat.2.attēlu) OVC (Rīgā) un Latgales reģionālais centrs (Daugavpilī), atbilstoši NMP dienesta iekšējiem normatīvajiem dokumentiem. OVC darbu dežūrrežīmā vada Galvenais dežūrārsts. ĀS OVC galvenā funkcija ir pārvaldīt ĀS iesaistītos NMP resursus. ĀS gadījumā OVC papildus ikdienas resursiem var izvērst 4 darbavietas izsaukumu pieņemšanas dispečeriem, bet Latgales reģionālajā centrā 19 darbavietas, ja būtu nepieciešams pārņemt OVC funkcijas.

SMC ĀS gadījumā ar daudz cietušajiem nodrošina specializētās NMP atbalstu NMP brigādēm, tai skaitā notikuma vietā, un slimnīcām. SMC darbu operatīvā režīmā nodrošina 2 medicīniskie dispečeri, 4 reanimācijas brigādes un ārsti vairāk kā 20 specialitātēs.

ĀS gadījumos NMP dienesta direktors var izveidot Ārkārtas vadības grupu (turpmāk - ĀVG) (skat.3.attēlu).AVG funkcija ir pārvaldīt ĀS.

3.attēls. Ārkārtas situāciju vadības shēma.

Kopā NMP dienestā ir 201 Operatīvais medicīniskais transports (turpmāk - OMT), tai skaitā pirmsslimnīcas etapā 189 OMT un SMC 12 OMT, kā arī 42 rezerves OMT (skat.1. tabulā)

	RRC	KRC	ZRC	VRC	LRC	Kopā RC	SMC	KOPĀ:
Līnijas OMT sk.	66	28	28	34	33	189	12	201
OMT rezerves								42
						Kopā RC: 189	Kopā: 12	243

1.tabula. OMT izvietojums pa reģionālajiem centriem un SMC

NMP dienesta brigāžu ikdienas darbam medicīniski materiāltehniskos resursus plāno un nodrošina NMP brigāžu atbalsta punktā – piecām dienām, RC – vienam mēnesim. ĀS seku novēršanai NMP dienestā ir izveidoti un tiek uzglabāti medicīnisko rezervju „Vētra” krājumi. Kārtību, kā tiek uzglabātas un nodrošinātas medicīniskās rezerves „Vētra” nosaka NMP dienesta kārtība „NMP dienesta medicīnisko rezervju „Vētra” krājumu izveidošanas, uzglabāšanas un izmantošanas kārtība”. Medicīniskās rezerves „Vētra” paredzētas NMP dienesta iekšējai lietošanai ĀS, lai pēc iespējas ātrāk konkrētajā negadījuma vietā būtu iespējams nodrošināt NMP vajadzīgajā apjomā, neiesaistot citas institūcijas nepieciešamo resursu piegādē. NMP dienesta medicīnisko rezervju krājumos ietilpst komplekti NMP nodrošināšanai (medikamenti, vienreizējās lietošanas medicīniskie materiāli, inventārs), NMP nodrošināšanai nepieciešamās ierīces, imobilizācijas līdzekļi, personāla individuālās aizsardzības līdzekļi un specializētie medicīniskie resursi. Katrs komplekts NMP nodrošināšanai paredzēts 10 cietušajiem, komplekts specializētās NMP nodrošināšanai paredzēts 30 cietušajiem. SMC rezervēs „Vētra” ietilpst medicīniskā telts ar medicīnisko materiāli tehnisko aprīkojumu, lai nodrošinātu NMP notikuma vietā gadījumos, kad nav iespējama cietušo operatīva evakuācija. Medicīnisko rezervju „Vētra” resursu izvietojums pa struktūrvienībām ir norādīts 4.attēlā.

4.attēls. NMP dienesta medicīnisko rezervju «Vētra» resursu izvietojums.

ĀS gadījumā medicīniskie materiāltehniskie resursi var tikt nodrošināti, pēc nepieciešamības - izmantojot konkrētās struktūrvienības ikdienas resursus, piesaistot konkrētās struktūrvienības medicīnisko rezervju „Vētra” resursus, kā arī iesaistot gan viena reģiona pārējās struktūrvienībās izvietotos „Vētra” resursus, gan pārvietojot tos no citu NMP dienesta RC struktūrvienībām uz vietu, kur tie ir nepieciešami.

Lai paaugstinātu NMP dienesta kapacitāti NMP nodrošināšanā ĀS, RC tiek uzturēti medicīniskie materiāltehniskie resursi papildus brigāžu komplektēšanai. Atkarībā no ĀS rakstura (pacientu/ cietušo skaits un traumu/saslimšanu raksturs) un attiecīgi nepieciešamajiem resursiem (personāls, OMT, medicīniskie resursi), RC var tikt veidotas papildus brigādes atbilstoši ĀS vadības plānā noteiktajam. Papildus maksimālais NMP brigāžu medicīniskā aprīkojuma apjoms ir pieejams 26 NMP papildus brigāžu izveidei. Gadījumos, ja rezerves krājumu „Vētra ” resurss ir nepietiekošs, nav iespējams nodrošināt ĀS seku likvidēšanu, NMP dienests piesaista Valsts materiālās rezerves (VMR) resursus atbilstoši ĀS vadības plānā noteiktajam. VMR noliktavās ir nokomplektēts nepieciešamais aprīkojums un medikamenti 100 smagi cietušajiem. ĀS seku likvidēšanai var piesaistīt arī starptautisko palīdzību saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 30.jūnija noteikumiem Nr.659 „Humānās palīdzības saņemšanas un sniegšanas kārtība”.

NMP dienestā ir izveidots sakaru nodrošinājums ar vairākiem iespējamiem komunikāciju kanāliem, kas rada iespēju krīzes situācijās veikt NMP dienesta funkcijas un ĀS pārvaldīšanu.

NMP dienesta sakaru kanālu nodrošinājums ir sekojošs:

- komunikāciju risinājums (IP telefonija) – 113 izsaukumu un citu zvanu apstrādei: iekšēji sakari NMP dienestā tiek nodrošināti caur vienoto datu pārraides tīklu, ar rezerves izejas nodrošinājumu uz publiskajiem telefonu līnijas tīkliem un ar

augstu pieejamību. Komunikāciju risinājums tiek izmantots kā pamata komunikāciju kanāls;

- analogie stacionārie telefoni – OVC, SMC un katrā no NMP dienesta RC ir analogie telefoni 113 izsaukumu un citu zvanu apstrādei. Komunikāciju risinājuma nedarbošanās gadījumā, analogie stacionārie telefoni var tikt izmantoti kā viens no rezerves komunikāciju kanāliem;
- mobilie telefoni - visās NMP dienesta dispečeru lokalizācijas vietās, NMP brigādēs un citiem NMP dienesta darbiniekiem ir nodrošināti mobilie telefoni, kas ir paredzēti savstarpējai NMP dienesta darbinieku saziņai un saziņai ar citām iesaistītajām iestādēm un personām. Mobilie telefoni var tikt izmantoti kā viens no rezerves komunikāciju kanāliem;
- rāciju sakari – rācijas ir visās NMP dienesta dispečeru lokalizācijas vietās un NMP brigādēs. Rāciju sakari tiek izmantoti kā pamata komunikāciju kanāls starp OVC un NMP brigādēm, kā arī var tikt izmantoti kā rezerves komunikāciju kanāls NMP dienestā.
- Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centra „čata programma” ir uzstādīta OVC un SMC. Šī informācijas apmaiņas programma var tikt izmantota kā viens no komunikāciju kanāliem.

NMP dienests sadarbojas ar ārstniecības iestādēm NMP nodrošināšanas jomā pirms slimnīcas etapā ikdienā un ĀMS, kā arī specializētās medicīniskās palīdzības atbalsta sniegšanā ārstniecības iestādēm. NMP dienests arī sadarbojas citām iesaistītajām institūcijām: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (turpmāk - VIGD), Valsts policija, Drošības policija, Slimību profilakses un kontroles centrs, Asins donoru centrs, Zāļu valsts aģentūra u.c.), lai nodrošinātu ĀS pārvaldīšanu un informācijas apmaiņu savas kompetences jomā atbilstoši reglamentējošiem dokumentiem. Papildus tam, NMP dienests ir noslēdzis sadarbības līgumus ar slimnīcām, Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Valsts robezsardzi un citām institūcijām.

NMP dienests sadarbojas ar Reģionālajām pašvaldības civilās aizsardzības komisijām. NMP dienesta pārstāvji ir iekļauti šādās Reģionālo pašvaldību civilās aizsardzības komisijās: Rīga; Sējas novads; Daugavpils un Ilūkstes novads; Rēzekne; Viļānu novads; Jelgava, Ozolnieku novads; Kokneses novads; Neretas novads; Pļaviņu novads; Liepāja; Ventspils; Alsungas novads; Kocēnu, Beverīnas, Burtnieku, Rūjienas, Mazsalacas, Naukšēnu novads; Salacgrīvas novads; Strenču novads.

Lai nodrošinātu sadarbību starp NMP pakalpojumu sniedzējiem un uzlabotu NMP pieejamību pierobežas teritorijā un ĀS ir noslēgts līgums ar Igaunijas Ārkārtas izsaukumu centru par neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu pierobežas teritorijā.

NMP dienesta darbiniekiem praktiskās mācības, t.sk., „galda” mācības, rīcībai ĀS tiek rīkotas ne retāk kā 1 reizi gadā, atbilstoši NMP dienesta finansiālajām iespējām. NMP dienests piedalās arī citu iesaistīto dienestu un institūciju ĀS mācībās.

2014.gadā NMP dienesta speciālisti plānoja un organizēja vai piedalījās to plānošanā un organizēšanā, kā arī nodrošināja (vai piedalījās norises nodrošināšanā) šādu praktisko un „galda” mācību norisi:

- 2014.gada 21.janvāris – „galda” mācības „INFOEX 2014” - NMP dienesta struktūrvienību sadarbība – informācijas aprīte, informācijas pieejamība un lēmumu pieņemšana, nodrošinot ārkārtas medicīniskas situācijas vadību apstākļos, kad kaimiņvalstī ir militārs konflikts un Latvijas teritorijā notiek NATO karaspēka pārvietošanās. Mācībās piedalījās NMP dienesta vadība un struktūrvienību vadītāji.
- 2014.gada 5.septembris - praktiskās pretterorisma mācības „Kurbads - 2014”. Mācībās piedalījās operatīvie dienesti, t.sk. NMP dienests, un drošību sargājošās institūcijas.
- 2014.gada 11. līdz 13.septembris – starptautiskas neatliekamās medicīniskās palīdzības un katastrofu medicīnas mācības „Dzīvības cenas - 2014” Daugavpilī. 11.septembris – praktiskās mācības „Operatīvo dienestu un citu institūciju sadarbība transporta negadījuma ar daudz cietušajiem seku likvidēšanā”, kurās bez NMP dienesta bija iesaistīts arī VAS „Latvijas Dzelzceļš”, Valsts ugunsdzēsības un glabāšanas dienests, Valsts policija, Daugavpils pašvaldības policija, Daugavpils pilsētas domes civilās aizsardzības speciālisti, Daugavpils slimnīca, Valsts robežsardze, Nacionālo bruņoto spēku Gaisa spēki, kā arī NMP brigādes no Baltkrievijas (2) un Lietuvas (1).
- 2014.gada 17.septembris - NMP dienesta ārstniecības personu dalība Starptautiskās lidostas „Rīga” un AS „Air Baltic Corporation” organizētajās praktiskajās mācībās.
- 2014.gada 30.oktobris - „galda” mācības „Atbildīgo institūciju, dienestu, uzņēmumu sadarbība un rīcība, konstatējot pacientam saslimšanu (aizdomas par saslimšanu) ar Ebolas vīrus slimību”. Mācībās piedalījās NMP dienests, Slimību profilakses un kontroles centrs, Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas Stacionārs „Latvijas Infektoloģijas centrs” un Neatliekamās medicīniskās palīdzības uzņemšanas klīnika, AS „Air Baltic Corporation” un Valsts robežsardze.
- 2014.gada 7., 8., 9. un 10.jūlijā – semināri „Ātra reaģēšana un palīdzības nodrošināšana ceļu satiksmes negadījumos” ar NMP dienesta speciālistu, Latvijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta ekspertu un Francijas ekspertu (mediķi no glābšanas dienesta) piedalīšanos. 10.jūlijā – „galda” mācības – ceļu satiksmes negadījums ar lielu cietušo skaitu, kuras vadīja eksperti no Francijas.
- 2014.gada 24.-25.septembris - Eiropas Komisijas Veselības drošības komitejas funkcionālo mācību par nopietniem pārrobežas veselības apdraudējumiem „Quicksilver” plānošana un noorganizēšana Latvijā.

NMP dienesta izveide radīja visus priekšnosacījumus, lai paaugstinātu NMP sniegšanas kvalitāti un kapacitāti pirmsslimnīcas etapā, ieviestu vienotus apmācības, nodrošinājuma un darbības principus, kā arī nodrošinātu koordinētu resursu vadību ārkārtas situācijās. Tas praktiski pierādījās Zolitūdes traģēdijas seku likvidēšanas laikā.

1. NMP dienesta rīcība seku likvidēšanas darbos Zolitūdes traģēdijā.

2013.gada 21.novembrī Zolitūdē, kad plkst. 17:45 NMP dienesta OVC uz tālruni '113' tika saņemts iedzīvotāja zvans par to, ka Zolitūdē veikalā „Maxima” iebrucis jumts. Vienlaicīgi dispečercentrā tika saņemti vēl vairāku liecinieku zvani par notikušo. Šajā brīdī nebija informācijas par cietušajiem. Bet, tā kā veikalos darbdienas vakaros parasti mēdz būt daudz apmeklētāju, un ir iespējams liels cietušo skaits, tiek pieņemts lēmums uz negadījuma vietu sākotnēji nosūtīt piecas tuvākās NMP brigādes.

Jau pēc piecām minūtēm (plkst. 17:50) pie iegruvušā veikala ierodas pirmā NMP brigāde, kura ziņo dispečeriem, ka negadījuma vietā ir ieradies VUGD, ārpus ēkas ir trīs cietušie, bet zem drupām ir vēl cilvēki un nav zināms to skaits. Par Vadības ārstu negadījuma vietā tiek nozīmēta pirmās atbraukušās NMP brigādes ārstreanimatoloģe. Nākamo piecu minūšu laikā (līdz plkst. 18:00) ierodas pārējās četras NMP brigādes. VUGD glābēji ir uzsākuši darbu. Negadījuma vietā esošās brigādes sniedz palīdzību pirmajiem cietušajiem, kuri no iegruvušā veikala izkļuvuši paši vai kurus glābēji jau ir iznesuši no drupām.

Plkst. 18:05 NMP dienests saņem informāciju no VUGD, ka zem drupām, iespējams, varētu būt ap 50 cilvēku. Vadības ārsts lūdz dispečercentram nodrošināt papildus NMP brigāžu nosūtīšanu uz negadījuma vietu (skat. 3.grafikā NMP brigāžu skaitu negadījuma vietā no 21.-25.novembrim). Savukārt OVC nekavējoties sazinās ar NMP slimnīcu uzņemšanas nodaļu dežūrpersonālu un ziņo tām par nepieciešamību būt gatavām uzņemt lielu pacientu skaitu. Ziņojumi nodoti Rīgas Austrumu klīniskajai universitātes slimnīcai (turpmāk - RAKUS), P.Stradiņa Klīniskajai universitātes slimnīcai (turpmāk - P.Stradiņa KUS), Rīgas 2.slimnīcai, Bērnu klīniskajai universitātes slimnīcai (turpmāk - BKUS), Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcai (turpmāk - TOS) un Jūrmalas slimnīcai.

Jau 20 minūtes pēc nogruvuma (līdz plkst. 18:15) negadījuma vietā strādā septiņas NMP brigādes. Uz šo brīdi NMP dienesta mediķu aprūpē ir 6 cietušie ar dažāda rakstura un smaguma traumām, tostarp galvas un mugurkaula traumām, ribu lūzumiem, ekstremitāšu lūzumiem, vaļējām brūcēm, virspusējiem ķermeņa ievainojumiem.

No plkst. 18:15 līdz plkst.19:00 negadījuma vietā strādā 9-12 NMP brigādes, uz šo brīdi ir reģistrēti 16 cietušie un viens bojāgājušais. Brigāžu skaits pašā negadījuma vietā ir mainīgs, jo no plkst. 18:25 tiek uzsākta cietušo transportēšana uz slimnīcām un daļa brigādes ir ceļā uz/no slimnīcām. Notikuma vietā ierodas NMP dienesta direktors.

Plkst. 19:03 Vadības ārsts ziņo dispečercentram par otru tikko notikušu jumta daļas iegruvumu, ir informācija, ka būs vēl cietušie, tostarp arī glābēji. Šajā brīdī tiek pieņemts lēmums uz negadījuma vietu nosūtīt arī divas NMP dienesta SMC pieaugušo reanimācijas brigādes.

Ir pagājusi nedaudz vairāk kā stunda pēc nogruvuma. Laikā no plkst. 19:00 līdz plkst. 20:00 negadījumā vietā strādā 11-18 NMP brigādes, uz šo brīdi reģistrēti 28 cietušie un divi bojāgājušie. Tā kā šajā brīdī parādās informācija, ka cietušo skaits varētu sasniegt pat 300, tiek apziņots un mobilizēts tajā brīdī no darba brīvais NMP

dienesta personāls. Mediķi ierodas brigāžu atbalsta centros (Imantā, Purvciemā, centrā Dunties ielā un Rušonu ielā), lai vajadzības gadījumā būtu gatavi iesaistīties palīdzības sniegšanā. Vienlaicīgi tiek organizēta NMP dienesta medicīnisko rezervju „Vētra” nogādāšana no Rīgas un Zemgales reģiona brigāžu atbalsta centriem uz negadījuma vietu, lai būtu iespējams nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību, ja papildītos iespējamās prognozes par tik lielu cietušo skaitu.

NMP dienesta direktors uzdod sasaukt Ārkārtas vadības grupu (ĀVG), kas strādā OVC telpās, monitorē notikumu attīstības gaitu, koordinē seku likvidēšanā iesaistīto NMP dienesta struktūrvienību un resursu darbu un sadarbību ar citiem dienestiem, sniedz visu nepieciešamo atbalstu seku likvidēšanā iesaistītajiem resursiem. ĀVG darbojās NMP dienesta direktora vietnieks NMP jautājumos un OVC vadītāja, kā arī tika piesaistīts komunikācijas speciālists, kurš vienlaikus nodrošināja komunikāciju ar masu medijiem.

OVC tiek izveidots arī informatīvais tālrunis, pa kuru tuviniekiem iespējams noskaidrot cietušo nogādāšanas vietu. Lai varētu nodrošināt operatīvu informācijas apkopošanu par cietušajām un bojāgājušajām personām, ĀVG pieņem lēmumu par cietušo reģistra izveidi, kas tiek uzturēts elektroniski un aktualizēts *on-line* režīmā. Reģistrs pieejams gan ĀVG, gan informācijas centra dispečeram, lai nodrošinātu aktuālas un pārbaudītas informācijas sniegšanu cietušo radniekiem.

Laikā no plkst. 20:00 līdz plkst. 22:00 negadījuma vietā strādā 18-20 NMP brigādes. Uz šo brīdi palīdzība sniegta 33 cietušajiem. Ņemot vērā informāciju par potenciāli ļoti lielu cietušo skaitu, tiek pieņemts lēmums negadījuma vietā izvērst SMC medicīnisko rezervju „Vētra” telti, kura ir speciāli aprīkota un paredzēta palīdzības sniegšanai un cietušo stāvokļa stabilizēšanai negadījuma vietā. Medicīniskā telts un ģenerators tūlīt pēc plkst. 20:00 vakarā tiek nogādāta Zolitūdē. Šajā brīdī vēl nav zināms, ka medicīnisko palīdzību teltī nevajadzēs sniegt, jo turpmāk no gruvešiem tiks iznesti vairs tikai bojāgājušie un teltī nāksies strādāt galvenokārt tiesu medicīnas ekspertiem.

Visu četru diennakšu laikā, kad notika glābšanas darbi un traģēdijas seku likvidēšana negadījuma vietā, NMP dienestam intensīvākais darbs, sniedzot neatliekamo palīdzību cietušajiem, bija tieši 21.novembris, kad no drupām pakāpeniski viens pēc otra tika atbrīvoti gandrīz visi izdzīvojušie. Pēdējo izdzīvojušo no gruvešiem glābēji iznesa un nodeva mediķiem 22.novembrī pirms plkst. 04:00 no rīta. Diemžēl turpmāk no drupām tika iznesti tikai bojāgājušie, lielākā daļa traģēdijas otrajā dienā 22.novembrī. Arī visas nākamās dienas līdz pat 25.novembra vakaram vairākas NMP dienesta brigādes vēl dežurēja traģēdijas vietā. Tās sniedza ambulatoru palīdzību galvenokārt glābšanas darbos iesaistītajiem un pie veikala gaidošajiem tuviniekiem, kuriem kļuva slikti. Tā kā glābšanas darbi bija ļoti riskanti un apdraudēja pašus glābējus, tad pietiekams mediķu resurss negadījuma vietā joprojām bija vajadzīgs, lai varētu nodrošināt arī glābējiem iespējamo nepieciešamo palīdzību. Tāpat šajās dienās NMP dienesta mediķu pienākums bija apskatīt arī katru bojāgājušo, apstiprinot nāvi.

Sestdien, 23.novembra vakarā ap plkst. 19:00 VUGD pārtrauca glābšanas darbus. Svētdien, 24.novembra rītā VUGD uzsāka iegruvušā veikala atlikušās nepārmeklētās daļas pārbaudi.

Pirmdien, 25.novembrī īsi pirms plkst. 16:00 VUGD paziņoja, ka ir pilnībā pabeigta gruvešu pārmeklēšana un darbi negadījuma vietā tiek pārtraukti. Šajā brīdī notikuma vietu atstāja pēdējā tur dežurējusī NMP dienesta brigāde.

Traumu raksturs, smagums un cietušajiem nodrošinātā medicīniskā aprūpe

Pēc glābšanas darbu pabeigšanas, izvērtējot NMP brigāžu sniegto palīdzību cietušajiem, varam atzīt, ka pēdējos gados īstenotā intensīvā NMP dienesta personāla teorētiskā un praktiskā apmācība un regulārās kvalifikācijas pārbaudes ļāva personālam negadījuma vietā rīkoties profesionāli, palīdzības sniegšanā izmantojot visu nepieciešamo NMP brigādes ekipējumā esošo medicīnisko aprīkojumu, tostarp imobilizācijas līdzekļus (garos mugurkaula imobilizācijas dēļus, kakla imobilizācijas šinas, vakuuma matračus, kausveida nestuves), defibrilatoru – monitoru, skābekļa inhalācijas ierīces u.c.

Zinot gūtās traumas mehānismu, ārstniecības personas var prognozēt iespējamus bojājumus un to smagumu. Traģēdijas pirmajā dienā mediķiem nācās sniegt palīdzību cietušajiem ar smagām galvas un mugurkaula traumām, muguras smadzeņu traumām, kā arī ar krūškurvja, vēdera un iegurņa iekšējo orgānu traumām, turklāt tās dažādi kombinējās politraumās. Tā kā visus cietušos atbrīvot no gruvešiem vienlaicīgi nebija iespējams, tad tiem, kurus atbrīvoja pēc vairākām stundām, tika konstatēts arī audu ilgstoša saspieduma sindroms un hipotermija. Mediķu sniegtās palīdzības un lēmumu kvalitāti pozitīvi ietekmēja tādi faktori kā pietiekama NMP brigāžu un operatīvo medicīnisko resursu pieejamība, kā arī cietušo pakāpeniska iznešana no bīstamās zonas.

NMP dienesta darbības neietvēra tikai palīdzības sniegšanu negadījuma vietā. Stacionāri lūdza arī SMC speciālistu piesaisti neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā vairākiem slimnīcās nogādātajiem. Jau pirmajās stundās pēc negadījuma sejas žokļu ķirurgs negadījumā cietušai sievietei veica pirmo operāciju, bet pēc vairākām dienām – otrā etapa operāciju. Savukārt traģēdijas otrajā dienā bija nepieciešamas SMC vertebrologa konsultācijas vairāku slimnīcās ārstēto cietušo aprūpē, kurus vēlāk, pēc pārvešanas uz P.Stradiņa KUS, vertebrologs arī operēja.

Cietušo nogādāšanas vietu izvēle un pamatojums, sadarbība ar slimnīcām

Pēc informācijas saņemšanas par notikumu NMP dienests par gatavību uzņemt lielu skaitu cietušo brīdināja sešas tuvākās NMP slimnīcas (skat. iepriekš), tostarp arī Jūrmalas slimnīca, uz kuru gan netika nogādāti pacienti, jo cietušo skaits tomēr nebija tik liels, kā prognozēts.

Tā kā Rīgā vienīgā specializētā nodaļa politraumu pacientu ārstēšanai ir RAKUS, tajā tika nogādāti cietušie ar kombinētām traumām, liela daļa no viņiem ļoti smagā stāvoklī. Pārējie cietušie, kuri bija guvuši salīdzinoši vieglākas traumas,

nogādāti citās slimnīcās (skat. 2.tabulā ar NMP brigādēm slimnīcās nogādāto cietušo skaits un hospitalizācijas vietas).

Sniegtās NMP apjoms	
KOPĀ, stacionēti, t.sk.	30
<i>RAKUS "Gaiļezers"</i>	11
<i>P.Stradiņa KUS</i>	10
<i>2.slimnīcā</i>	7
<i>TOS</i>	1
<i>VBKUS</i>	1
Sniegta ambulatora palīdzība	60

2.tabula. NMP dienesta brigāžu sniegtās palīdzības apjoms Zolitūdes traģēdijas cietušajiem 21.-25.novembrī un hospitalizācijas vietas

Zolitūdes traģēdijas seku likvidēšanas pasākumi pierādīja, ka iesaistītās slimnīcas ir gatavas operatīvi pārorganizēt savu darbu un mobilizēt resursus, lai strādātu ar lielāku cietušo skaitu, nekā ikdienā ierasts. Tajā pašā laikā ārpus Rīgas ārstniecības iestādēm nopietni jādomā par to, kā nodrošināt medicīnisko palīdzību, ja cietušo patiešām būtu bijis ievērojami vairāk.

NMP dienesta pienākumos ietilpst arī informācijas uzturēšana par pacientu aprūpes pēctecību stacionāros. Jau kopš notikuma sākuma un turpmāk katru dienu SMC sazinājās ar slimnīcu pārstāvjiem, kuri bija nozīmēti kā kontaktpersonas, un veidoja pārskatu par situāciju ar visiem pacientiem kopumā un katrā slimnīcā atsevišķi. Šādai informācijai jo īpaši svarīga nozīme ir gadījumos, kad cietušo skaits, kam nepieciešama medicīniskā palīdzība, būtu vēl lielāks kā Zolitūdes traģēdijā. Tas ļauj operatīvi sekot līdzi ne tikai katras slimnīcas resursiem un iespējām, bet arī kopējai situācijai visās iesaistītajās slimnīcās, tāpat tas ļauj labāk plānot specializētās neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošinājumu slimnīcām.

NMP dienesta darbības negadījuma pārvaldībā un resursi palīdzības nodrošināšanai

Atkarībā no ārkārtas situācijas rakstura un apjoma, situācijas pārvaldībā iesaistāmi dažādi vadības līmeņi.

Zolitūdes traģēdijas gadījumā nebija nepieciešams Veselības ministrijā sasaukt Valsts operatīvo medicīnisko komisiju, jo gan NMP dienesta, gan arī slimnīcu resursi bija pietiekami, lai nodrošinātu palīdzību visiem cietušajiem. Situācijas pārvaldību realizēja NMP dienests.

Par Vadības ārstu negadījuma vietā tika nozīmēta pieredzējusi NMP dienesta Rīgas reģionālā centra reanimācijas brigādes ārste, kura jau nedaudz vairāk kā 30 gadus strādā *ātrajā palīdzībā*. Viņas brigāde no Imantas negadījuma vietā ieradās

pirmā – piecas minūtes pēc pirmā zvana saņemšanas par nogruvumu. Lēmums nozīmēt konkrēto Vadības ārstu tika pieņemts, ņemot vērā pieredzi un profesionalitāti, tas tika paziņots, kamēr brigāde vēl bija ceļā uz negadījuma vietu. Vadības ārsts turpmāk koordinēja visu negadījuma vietā esošo brigāžu darbu, ik mirkli izvērtēja situāciju, atbilstoši tai pieprasīja dispečercentram papildus resursus, kā arī nodrošināja sadarbību ar citu glābšanas darbos un seku likvidēšanā uz vietas iesaistīto dienestu atbildīgajām personām.

Atšķirīgi no iepriekš dažādās mācībās imitētajām negadījumu situācijām ar daudz cietušajiem, šoreiz traģēdijas vietā netika izveidots šķirošanas laukums, jo glābēji atbrīvoja cietušos no bīstamās zonas un iznesa pie mediķiem pakāpeniski vairāku stundu laikā. Vadības ārstam negadījuma vietā bija arī atbalsta persona - Rīgas reģionālā centra reanimācijas brigādes ārsts, kas palīdzēja izvērtēt cietušo stāvokli, koordinēja atbilstošas brigādes piesaistīšanu katram cietušajam un cietušo transportēšanu, tajā pašā laikā risināja arī jautājumus, piemēram, par medicīniskās telts uzstādīšanu un palīdzēja uzturēt saziņu ar negadījuma vietā esošajiem dienestiem.

Tiklīdz tika saņemta informācija par potenciāli ļoti lielu cietušo skaitu, īsā laikā tika organizēta NMP dienesta medicīnisko rezervju piesaiste un nogādāšana Zolitūdē gan no NMP brigāžu atbalsta centriem Rīgā un Zemgalē, gan arī no SMC (t.sk. arī medicīniskā telts). Visvairāk negadījuma vietā bija nepieciešami mugurkaula imobilizācijas dēļi, kā arī dažādi medikamenti palīdzības sniegšanai.

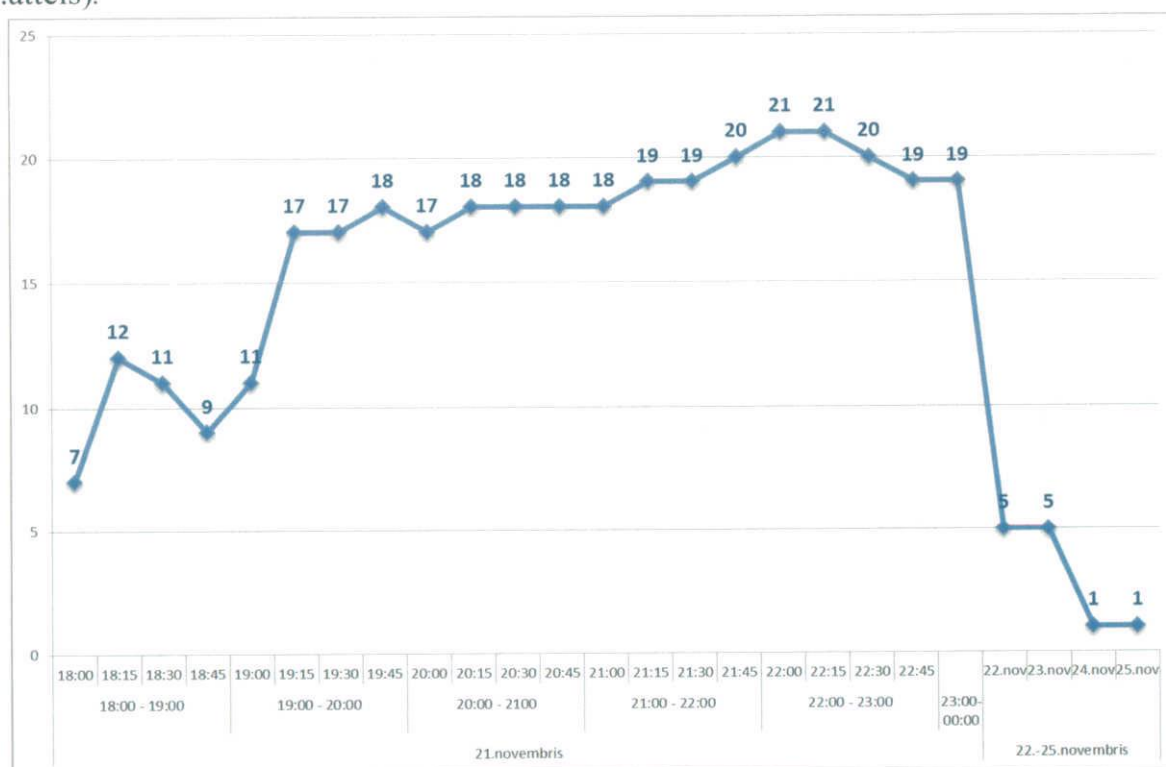
Vienlaicīgi NMP dienests apziņoja un mobilizēja papildus brigāžu personālu, kuri negadījuma pirmajā dienā ārpus sava darba laika ieradās darbā, lai būtu gatavi vajadzības gadījumā doties uz negadījuma vietu. Gaidīšanas režīmā savās darbavietās bija pulcējušies vairāk kā 50 brigāžu mediķi. Saņemot ziņu par traģēdiju un prognozējamo lielo cietušo skaitu, arī SMC ikdienas darba režīms tika mainīts. Medicīniskie dispečeri nekavējoties informēja dežūrējošos un ārpus dežūrām esošos SMC speciālistus un personālu, kuru potenciālo iesaistīšanos ārkārtas medicīniskās situācijas seku likvidēšanā varēja prognozēt.

Lai cik skaudri tas nebūtu, taču šī traģēdija apliecināja pirmsslimnīcas NMP resursu apvienošanas un vienota dienesta izveidošanas mērķi un ieguvumus. Jau pirmās stundas laikā pie sagrauvušā Zolitūdes veikala palīdzības sniegšanai bija iespējams operatīvi piesaistīt vairāk nekā 20 NMP brigādes, vienlaikus pilnībā nodrošinot valstī arī operatīvu ikdienas izsaukumu izpildi. Turklāt negadījuma vietā strādāja dažāda līmeņa brigādes – reanimācijas, ārsta palīgu un ārstu brigādes. Brigādes tika piesaistītas no dažādām vietām – Rīgas, Jūrmalas, arī trīs Zemgales reģiona brigādes (Jelgavas, Bauskas, Dobeles), kuras tobrīd bija nogādājušas pacientus Rīgas slimnīcās. Uz traģēdijas vietu tika nosūtītas arī trīs specializētās brigādes no SMC (divas pieaugušo un viena bērnu reanimācija).

Pirmajā vakarā, kad no gruvešiem atbrīvoja ievainotos, maksimālais piesaistīto brigāžu skaits bija pat līdz 25 NMP brigādēm. Tiesa, tās visas negadījuma vietā neatradās vienlaicīgi, jo no plkst. 18:25, kad tika uzsākta cietušo nogādāšana uz

slimnīcām, daļa brigādes bija ceļā uz/no slimnīcām. Tāpēc 21 NMP brigāde bija maksimālais skaits, kas vienlaicīgi atradās un strādāja tieši notikuma vietā (skat. 5.attēls).

5.attēls. NMP dienesta brigāžu skaits negadījuma vietā no 21.-25.novembrim.

Visi šie resursi negadījuma vietā, Vadības ārsta koordinēti, strādāja precīzi un vienoti. Šādu sadarbību un saskaņotas rīcības var nodrošināt, pateicoties vienotai mediķu kvalifikācijas pilnveidošanas sistēmai, kad mediķi mācās un praktiski trenējas pēc vienotas programmas un algoritmiem, strādā pēc vienotām palīdzības sniegšanas un rīcību procedūrām, turklāt ar vienādu brigāžu medicīnisko un tehnoloģisko aprīkojumu, kas savukārt ļauj sniegt palīdzību pacientiem jebkurā operatīvajā transportlīdzeklī. Tāpat sadarbībā ar slimnīcām NMP dienesta izveidotais imobilizācijas apmaiņas fonds šajā ārkārtas situācijā palīdzības sniedzējiem atviegloja darbu un deva iespēju gan slimnīcu kolēģiem, gan arī brigādēm koncentrēties palīdzības sniegšanai cietušajiem.

Ļoti saspringts darbs traģēdijas pirmajās divās dienās bija arī OVC un Rīgas reģionālajā centrā, kura teritorijā notika negadījums. Situācijā, kad tik liels NMP brigāžu skaits īsā brīdī bija jākoncentrē traģēdijas seku likvidēšanā, dispečercentram bija jāorganizē un jākoordinē visu NMP brigāžu darbs tā, lai nodrošinātu arī ikdienas izsaukumu izpildi. Pastāvīgi tika sekots līdzi tam, lai visur būtu pietiekami brigāžu resursi un varētu nodrošināt mediķu operatīvu ierašanos uz pārējiem '113' saņemtajiem izsaukumiem, vajadzības gadījumā pārdislocējot brigādes. Visi, kuriem bija nepieciešama neatliekamā palīdzība, to arī šajās traģēdijas dienās saņēma. Paralēli tam OVC darbojās informatīvais tālrunis tuviniekiem, kur uzzināt par cietušo

hospitalizācijas vietām - traģēdijas pirmajā dienā tika saņemti vairāk kā 3 000 zvanu, savukārt otrajā dienā – 2 697 zvanu.

Kopumā Zolitūdes traģēdijas glābšanas darbu un sekas likvidēšanas laikā bija iesaistīti ap 200 NMP dienesta darbinieku. Darbs šādos apstākļos NMP dienesta brigāžu personālam prasa maksimālu koncentrēšanos, augstu profesionalitāti un spēju mobilizēties palīdzības sniegšanā ievainotajiem, vienlaikus atstājot arī dziļus, paliekošus emocionālus pārdzīvojumus pēc pieredzētā traģēdijas vietā. Lai sniegtu nepieciešamo psiholoģisko atbalstu un mazinātu psiholoģisko pārdzīvojumu sekas, NMP dienests nodrošināja Zolitūdes traģēdijā iesaistītajiem darbiniekiem individuālās psihologa konsultācijas, kā arī ir grupu nodarbības.

Secinājumi

Traģēdijas vietā četru diennakšu laikā no 21.novembra vakaram līdz pat 25.novembra vakaram strādāja vairāki operatīvie un glābšanas dienesti – VUGD, Valsts policija, Rīgas pašvaldības policija, Nacionālie bruņotie spēki, psihologi, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests u.c. Tie bija vairāki simti darbinieku no dažādiem dienestiem, kuri darbojās saskaņoti un precīzi, lai pēc iespējas mazinātu traģēdijas sekas – sākot ar glābējiem, kuri savām rokām atbrīvoja cietušos no gruvešiem, mediķiem, kuri sniedza neatliekamo palīdzību, policistiem, kuriem nodrošināja bojāgājušo atpazīšanas procesu, psihologiem, kuri sniedza atbalstu pie veikala drupām gaidošajiem tuviniekiem, glābšanas darbos iesaistīto dienestu nozīmētajiem atbildīgajiem negadījuma vietā, kuri koordinēja dienestu sadarbību, un visbeidzot arī visu dienestu vadītāji, kuri šo dienu laikā atradās traģēdijas vietā un pieņēma nozīmīgus ārkārtas situācijas pārvaldības lēmumus.

Noslēgumā minami vairāki secinājumi par nepieciešamajām darbībām, lai pilnveidotu darbību ārkārtas situācijās nākotnē:

- Medicīnisko rezervju nodrošinājums un attīstība. Ir jādomā par kompaktu, mobilo rezervju papildus nodrošinājumu reģionos, tostarp palīdzības sniegšanai negadījuma vietā operatīvi izvēršamām medicīniskajām teltīm ar apgaismojumu un aprīkojumu u.c. Šādām rezervēm jābūt visos reģionos. Reālajā dzīvē līdzīgos negadījumos mazāk izmantojamas ir lielās, attālinātās valsts materiālo rezervju noliktavas ar tur esošo aprīkojumu.

- Septembrī notikušajās operatīvo dienestu praktiskajās mācībās gūtās zināšanas un pieredze bija neatsverama NMP dienesta personālam – brigāžu ārstniecības personām, dispečercentra personālam, kā arī operatīvo transportlīdzekļu vadītājiem, organizējot un nodrošinot NMP sniegšanu Zolitūdes traģēdijā cietušajiem. Daudzi NMP dienesta darbinieki, kas bija mācībās, strādāja arī traģēdijas vietā vai dispečercentrā un iegūtā pieredze ļoti noderēja. Šāda veida mācībām ir jābūt regulārām, jo to atdeve ir nenovērtējama.

- Līdzīgi, kā valstī ir izveidota insulta pacientu aprūpes sistēma ar dažādiem aprūpes līmeņiem, būtu nepieciešams šādu sistēmu veidot arī politraumu pacientu

ārstēšanai. Aktualitāti nav zaudējusi arī nepieciešamība pilnveidot gan NMP dienesta mediķu, gan slimnīcu speciālistu zināšanas un prasmes politraumu pacientu aprūpē. Turklāt teorētiskās un praktiskās mācības ir nepieciešamas visās NMP slimnīcās, jo liela mēroga negadījumi var notikt ne tikai Rīgā, kur RAKUŠ „Gaiļezers” ir politraumu nodaļa. Ne visus politraumu pacientus no vistālākajām Latvijas vietām būs iespējams un varēs nogādāt Rīgā.

Kopumā vērtējot – glābšanas darbos un traģēdijas seku likvidēšanā iesaistītie dienesti un institūcijas strādāja ļoti atbildīgi, profesionāli un saskaņoti. Tika izdarīts viss iespējamais, lai mazinātu negadījuma sekas.

Pielikums: 1. pielikums. Normatīvie akti, kas nosaka NMP dienesta reaģēšanu ārkārtas situācijās.

Direktors

A. Ploriņš

M.Dīriņa, 67337021

mara.dirina@nmpd.gov.lv

O.Kravčenko, 67337068

olita.kravcenko@nmpd.gov.lv

Normatīvie akti, kas nosaka NMP dienesta reaģēšanu ārkārtas situācijās.

Ārstniecības likums

Epidemioloģiskās drošības likums

Civilās aizsardzības likums

Nacionālās drošības likums

Mobilizācijas likums

Valsts materiālo rezervju likums

Ministru kabineta 2011.gada 13.decembra noteikumi Nr. 948 "Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi"

Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1480 "Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta nolikums"

Ministru kabineta 2010.gada 16.novembra noteikumi Nr.1050 "Sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšanas kārtība"

Ministru kabineta 2007.gada 18.decembra noteikumi Nr.877 „Valsts materiālo rezervju glabāšanas, uzskaites, atjaunināšanas, iznomāšanas, aizdošanas, realizācijas un norakstīšanas kārtība”

Valsts civilās aizsardzības plāns

Valsts katastrofu medicīnas plāns

Gripas pandēmijas gatavības plāns

Nacionālais pretterorisma plāns

NMP dienesta rīcības plāns terorisma draudu līmeņu izsludināšanas un Nacionālā pretterorisma plāna ieviešanas gadījumā

Pretterorisma plāni - Kuģis, Lidmašīna, Objekts

Operatīvais rīcības plāns cilvēku meklēšanai un glābšanai Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centra atbildības rajonā